

◀ آیین نامه اجرایی قانون حفاظت از خاک مصوبه شماره ۱۹۸۶۵۳/ت ۵۸۳۳۱ هـ، مورخ ۱۴۰۲/۱۰/۲۰

ماده ۱- در این آیین نامه، اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

۱- قانون: قانون حفاظت از خاک مصوب ۱۳۹۸.

۲- سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست.

۳- وزارت: وزارت جهاد کشاورزی.

۴- ستاد ملی: ستاد ملی هماهنگی حفاظت و بهره برداری پایدار از خاک کشور موضوع ماده (۲) این آیین نامه.

۵- پیشگیری: مجموعه اقداماتی که سبب جلوگیری از تخریب، هدررفت و یا آلودگی خاک می شود.

۶- آلودگی آب: تغییر مواد محلول و یا معلق و یا تغییر درجه حرارت و دیگر خواص فیزیکی، شیمیایی و زیستی (بیولوژیکی) آب در حدی که آن را برای مصرفی که برای آن مقرر است مضر یا غیر مفید سازد.

۷- حد قابل تحمل فرسایش: میزان فرسایشی (تن در هکتار در سال) که تاثیر سوء بر کارکردهای مختلف خاک نداشته باشد.

۸- کانون تخریب: اراضی یا مکان هایی که تحت تاثیر عوامل تخریب ناشی از حوادث طبیعی یا فعالیت های انسانی، توان بهره دهی خاک در آنجا شدیداً کاهش یافته و یا عاملی برای تخریب خاک در مکان های دیگر باشند و برای اصلاح آنها، انجام اقدامات حفاظتی و بهسازی ویژه ضروری است.

۹- حدنگار (کاداستر): فهرست مرتب شده اطلاعات مربوط به قطعات زمین که مشخصه های زمین مانند اندازه، کاربری، مشخصات رقمی، ثبتی و یا حقوقی به نقشه بزرگ مقیاس اضافه شده است.

۱۰- خاک آلی: خاک هایی که دارای حداقل دوازده درصد (۱۲٪) کربن آلی باشند.

۱۱- آب های نامتعارف: کلیه آب هایی که غیر از اشکال معمول آب های سطحی و زیرزمینی شیرین وجود دارند مانند آب های شور و لب شور، آب حاصل از تصفیه فاضلاب، آب های سنگواره ای (فسیلی) و ژرف و آب حاصل از باروری ابرها.

۱۲- امنیت خاک: حفظ و ارتقای کیفیت منابع خاک برای تولید غذا، الیاف، حفظ و نگهداری تنوع زیستی، خدمات زیست بوم و سلامتی انسان، حیوان و سایر موجودات زنده.

۱۳- سند ملی آمایش سرزمین: سندی است راهبردی مبتنی بر سیاست های کلی و ضوابط ملی مصوب شورای عالی آمایش سرزمین.

۱۴- فاضلاب: مطابق آیین نامه جلوگیری از آلودگی آب موضوع تصویب نامه شماره ۱۸۲۴۱/ت ۷۱ هـ مورخ ۱۳۷۳/۳/۱۶ و اصلاحات بعدی آن، هر نوع مایع با کیفیت نامناسب، حاصل از فعالیت های صنعتی، کشاورزی، دامداری، شهری و خانگی که به آب یا خاک تخلیه شود.

۱۵- پساب: فاضلابی که مطابق استاندارد موضوع ماده (۵) آیین نامه جلوگیری از آلودگی آب موضوع تصویب نامه شماره ۱۸۲۴۱/ت/۷۱ هـ مورخ ۱۳۷۳/۳/۱۶ و اصلاحات بعدی آن، تصفیه شده باشد.

۱۶- شور و قلیا: شوری و قلیایی بودن خاک به میزانی که منجر به کاهش توان تولید زیستی یا اقتصادی خاک یا ترکیبی از هر دوی آن ها شود.

۱۷- تنوع زیستی خاک: ظرفیت (پتانسیل) وضعیت و شرایط زیستی (بیولوژیکی) خاک که می تواند در پایداری کشاورزی، کاهش اثرات تغییرات اقلیمی و افزایش تاب آوری و در تغذیه، داروسازی و اصلاح و پالایش خاک به کار آید.

ماده ۲- به منظور هماهنگی و هم افزایی میان دستگاه های اجرایی برای انجام اقدامات لازم در سطح ملی و منطقه ای و نظارت بر تحقق خط مشی های مدیریت حفاظت و بهره برداری پایدار از خاک کشور موضوع تصویب نامه شماره ۱۲۳۲۷۴/ت/۵۸۳۳۴ هـ مورخ ۱۴۰۰/۱۰/۱۱، ستاد ملی هماهنگی حفاظت و بهره برداری پایدار از خاک کشور به ریاست وزیر جهاد کشاورزی و با عضویت معاونین مرتبط وزیر جهاد کشاورزی، سازمان حفاظت محیط زیست، سازمان برنامه و بودجه کشور، معاونت علمی فناوری و اقتصاد دانش بنیان رییس جمهور، سازمان ملی استاندارد ایران، وزارتخانه های کشور، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، صنعت، معدن و تجارت، نفت، نیرو، دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، آموزش و پرورش، ارتباطات و فناوری اطلاعات، علوم، تحقیقات و فناوری، راه و شهرسازی و دادگستری و دو نفر متخصص در رشته های علوم خاک، آبخیزداری و محیط زیست با ابلاغ رییس سازمان حفاظت محیط زیست و وزیر جهاد کشاورزی تشکیل می شود. وظایف ستاد ملی در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط، به شرح زیر است:

۱- هماهنگی بین دستگاه های ذی ربط در راستای اجرای قانون، خط مشی ها، مقررات، ضوابط و دستورالعمل های مربوط.

۲- هماهنگی هم افزایی در راستای تحقق خط مشی های مدیریت، حفاظت و بهره برداری پایدار، رفع چالش ها و تامین امنیت منابع خاک کشور مبتنی بر توان زیست بوم کشور.

۳- هماهنگی به منظور ارتقای سطح آگاهی عمومی، ملی و تخصصی حفاظت از منابع خاک کشور و استفاده از توان فنی شرکت های دانش بنیان.

۴- همکاری، تبادل خدمات فنی و مهندسی و استفاده دستگاه های اجرایی از تجربیات ظرفیت های سازمان های بین المللی و منطقه ای.

۵- هماهنگی بین دستگاه های ذی ربط در راستای اجرای برنامه های توسعه ای مبتنی بر قانون، خط مشی ها، مقررات، ضوابط و دستورالعمل های مربوط.

۶- بررسی و هماهنگی در راستای اجرای برنامه ها و ضوابط حفاظت و اصول فنی بهره برداری پایدار از خاک در تمام کاربری ها در چهارچوب سند ملی آمایش سرزمین و برنامه های توسعه ای کشور.

۷- بررسی و اعلام نظر در خصوص پیشنهادهای دریافتی در راستای اجرای خط مشی های مدیریت، حفاظت و بهره برداری پایدار از خاک کشور.

۸- هماهنگی ملی جهت ترسیب کربن در سطوح سرزمینی در راستای ارتقای امنیت حیاتی، حفظ امنیت غذایی و کاهش اثرات تغییرات اقلیمی.

تبصره ۱- دبیرخانه ستاد ملی، در معاونت آب و خاک وزارت مستقر بوده و معاون آب و خاک وزارت به عنوان دبیر ستاد ملی تعیین می شود.

تبصره ۲- به منظور پشتیبانی فنی از تصمیم گیری های ستاد ملی، کارگروه تخصصی ستاد یادشده به ریاست دبیر ستاد ملی و متشکل از نمایندگان ثابت و معرفی شده دستگاه های عضو (حداقل در سطح مدیرکل)، تشکیل می شود. کارگروه مذکور می تواند برای انجام وظایف محوله، نسبت به تشکیل گروه های کاری مرتبط اقدام نماید.

تبصره ۳- در استان ها، کارگروه زیربنایی، توسعه روستایی، عشایری، شهری و آمایش سرزمین و محیط زیست شورای برنامه ریزی و توسعه استان، مسئولیت هماهنگی دستگاه های عضو متناظر استانی را برعهده خواهد داشت.

ماده ۳- دستگاه های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶ در تدوین پیش نویس برنامه های توسعه و اسناد و طرح (پروژه) های ملی، منطقه ای و محلی، خط مشی های مدیریت، حفاظت و بهره برداری پایدار از خاک موضوع تصویب نامه شماره ۱۲۳۲۷۴/ت/۵۸۳۳۴-هـ مورخ ۱۴۰۰/۱۰/۱۱ را مدنظر قرار میدهند.

ماده ۴- وزارت مکلف است با همکاری سازمان و سایر دستگاه های اجرایی ذی ربط و در حدود اعتبارات مصوب مربوط، نقشه پراکندگی خاک کشور با اولویت اراضی زراعی و باغی را حداقل در عمق صفر تا سی سانتی متری و مقیاس یک پنجاه هزارم، ظرف پنج سال تهیه و برنامه مدیریت و حفاظت از آن را تدوین و ارائه نماید.

ماده ۵- وزارت موظف است با همکاری سازمان و سایر دستگاه های اجرایی ذی ربط، ظرف دو سال از تاریخ ابلاغ این آیین نامه، نسبت به شناسایی کانون های تخریب و فرسایش در منابع خاک کشور اقدام و برای هر یک، برنامه عملیاتی جهت رفع یا کاهش اثرات آن ها و یا اصلاح و بازسازی منابع خاک تخریب و فرسایش یافته را تهیه و اجرایی نماید.

ماده ۶- وزارت موظف است با همکاری سازمان و سایر دستگاه های اجرایی ذی ربط، شیوه نامه تعیین مصادیق تخریب خاک را ظرف شش ماه از تاریخ ابلاغ این آیین نامه، تدوین و برای تصویب به هیئت وزیران ارائه نماید.

ماده ۷- آلوده کننده خاک، باید بلافاصله ضمن ارائه گزارش آلودگی، نسبت به توقف ورود آلودگی به خاک اقدام و ظرف (۳۰) روز نسبت به ارائه طرح بازسازی خاک های آلوده شده و اجرای آن پس از تایید و تصویب نزدیکترین اداره حفاظت محیط زیست در مهلت مقرر از سوی آن اداره اقدام نماید. تایید حسن اجرای طرح های مذکور به عهده آن اداره میباشد و آلوده کننده موظف به همکاری در موضوع این ماده خواهد بود.

تبصره ۱- آلوده کننده موظف است مناطق آلوده را تا رسیدن به حدود مجاز آلودگی خاک در دوره های زمانی اعلام شده تحت نظارت نزدیکترین اداره حفاظت محیط زیست مورد پایش قرار داده و گزارش کتبی پایش را به آن اداره ارائه نماید.

تبصره ۲- اداره حفاظت محیط زیست موظف است ظرف (۲۰) روز نظر خود را کتبا به آلوده کننده اعلام نماید.

ماده ۸- وزارت موظف است با همکاری سازمان و وزارت کشور (ستاد پیشگیری، هماهنگی و فرماندهی عملیات پاسخ به بحران) نسبت به شناسایی و بازسازی خاک های تخریب یافته ناشی از حوادث طبیعی و غیر مترقبه، با اولویت کاربری های کشاورزی و منابع طبیعی اقدام کند.

ماده ۹- سازمان موظف است با همکاری وزارت نیرو در چهارچوب آیین نامه جلوگیری از آلودگی آب موضوع تصویب نامه شماره ۱۸۲۴۱/ت ۷۱ هـ مورخ ۱۳۷۳، ۳، ۱۶ و اصلاحات بعدی آن نسبت به شناسایی منابع آب آلوده (زیرزمینی و سطحی) که منجر به آلودگی خاک میشود، اقدام نماید.

تبصره ۱- در صورتی که تولید، توزیع و بهره برداری از آب های نامتعارف و با کیفیت غیر استاندارد در خاک منجر به آلودگی و یا تخریب خاک شود، مطابق قانون و این آیین نامه با آلوده کننده و یا تخریب کننده خاک برخورد خواهد شد.

تبصره ۲- سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور موظف است در حدود اعتبارات مصوب مربوط، نقشه ظرفیت (پتانسیل) آلودگی طبیعی خاک کشور را حداقل در مقیاس یک پنجاه هزارم با اولویت کاربری کشاورزی و منابع طبیعی، ظرف دو سال از تاریخ ابلاغ این آیین نامه تهیه و در اختیار سازمان، وزارت و سایر دستگاه های ذی ربط قرار دهد.

ماده ۱۰- دستورالعمل فنی و اجرایی مطالعه، پیشگیری، اصلاح و بازسازی خاک های شور، قلیا و یا شور و قلیا در کارگروهی متشکل از سازمان برنامه و بودجه کشور، وزارت، سازمان و وزارتخانه های نیرو، صنعت، معدن و تجارت و نفت ظرف شش ماه از تاریخ ابلاغ این آیین نامه تهیه و توسط وزارت ابلاغ می شود.

ماده ۱۱- در اجرای ماده (۴) قانون، وزارت جهاد کشاورزی و سازمان حفاظت محیط زیست مکلفند مطالعات لازم برای تعیین ارزش اقتصادی خاک و هزینه های ناشی از آلودگی و تخریب خاک با اولویت کاربری های کشاورزی، منابع طبیعی و خاک های موضوع ماده (۱۶) قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست مصوب ۱۳۵۳ را در زیست بوم (اکوسیستم) های مختلف مشتمل بر ارزش بازاری (تجاری)، غیر بازاری نظیر خدمات محیط زیستی و تنوع زیستی را انجام و نتایج آن را در اختیار سازمان برنامه و بودجه کشور (مرکز آمار ایران) برای طی فرآیندهای لازم و درج در حساب های ملی قرار دهند.

ماده ۱۲- دستگاه های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶ موظفند هزینه های پیشگیری و جبران خسارت وارده به خاک (اعم از آلودگی و یا تخریب خاک)، ناشی از اقدامات، عملیات، طرح (پروژه) های عمومی، عمرانی، خدماتی، توسعه ای، و معدنی خود را برآورد و در اعتبارات طرح تملک دارایی های سرمایه ای مرتبط با حوزه وظایف خود در بودجه سنواتی پیش بینی و در موافقت نامه های ذی ربط برای مبادله با سازمان برنامه و بودجه کشور نیز درج و با رعایت ماده (۳۰) قانون برنامه و بودجه کشور مصوب ۱۳۵۱ در سقف تخصیص هزینه و پرداخت نمایند.

تبصره - دستگاه‌های اجرایی مذکور موظفند مبالغ خسارت‌های وارده را به حساب مشخصی که به درخواست سازمان و وزارت، نزد خزانه داری کل کشور افتتاح می‌شود واریز نماید.

ماده ۱۳- وزارت جهاد کشاورزی موظف است در اجرای بند (پ) ماده (۷) قانون، ظرف یک سال از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه، بانک اطلاعات ملی خاک کشور مشتمل بر گزارش‌ها، نقشه‌ها و داده‌های مکان دار مطالعات خاک شناسی و تناسب اراضی و آزمایشگاه‌های خاک‌شناسی و همچنین بانک نمونه منابع خاک کشور را ایجاد و دستورالعمل نحوه دسترسی به آن را تدوین و ابلاغ کند.

تبصره ۱- نقشه‌های موضوعی زمین‌لغزه، فرسایش پذیری خاک و طبقه بندی اراضی از نظر میزان خطرپذیری، شیوه نامه دسترسی متقاضیان به آن و دستورالعمل اجرایی تهیه نقشه‌های پهنه بندی خاک از نظر کانی شناسی، محیط‌زیستی، زمین شناسی پزشکی و کشاورزی، توسط وزارت با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط و سازمان برنامه و بودجه کشور تهیه و ابلاغ می‌شود.

تبصره ۲- به منظور جلوگیری از تکرار مطالعات خاک و کاهش هزینه‌ها و در راستای ایجاد و به روزرسانی بانک اطلاعات ملی خاک کشور، کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و تمام دستگاه‌هایی که به نحوی از بودجه عمومی کشور استفاده می‌کنند، مکلفند ظرف یک ماه پس از تایید گزارش مطالعات، نسخه‌ای از آن را به انضمام داده‌های مکان‌دار، نتایج اندازه‌گیری‌ها و نقشه‌های مربوط، در اختیار وزارت قرار دهند.

تبصره ۳- در اجرای ماده (۷) قانون، وزارت مکلف است مرکز علمی و تخصصی نظارت و تایید کیفیت مطالعات خاک شناسی و تناسب اراضی برای کاربری‌های کشاورزی و منابع طبیعی را تعیین و اعلام نماید.

تبصره ۴- سازمان زمین شناسی و اکتشاف معدنی ایران موظف است با همکاری وزارت نیرو و سازمان نقشه برداری کشور، نقشه‌های پهنه بندی خطر فرونشست اراضی و نقشه‌های سیل خیزی را تهیه و یا به روزرسانی نموده و داده‌ها و اطلاعات آن را در اختیار بانک اطلاعات ملی خاک کشور قرار داده و امکان دسترسی و تبادل داده‌ها و اطلاعات ملی را صرفاً براساس سطوح دسترسی تعیین شده توسط کارگروه تعامل پذیری دولت الکترونیکی فراهم نماید.

تبصره ۵- وزارت مکلف است با همکاری دستگاه‌های موضوع بند (پ) ماده (۷) قانون، ضوابط اجرایی نحوه جلوگیری از تخریب خاک و کاهش خطرات در طرح (پروژه)ها و برنامه‌های عمرانی و توسعه‌ای، شهری، صنعتی و عملیات معدنی را تدوین و ابلاغ نماید.

ماده ۱۴- وزارت موظف است ضوابط فنی و دستورالعمل مطالعات خاک شناسی و تعیین تناسب اراضی و نحوه نظارت بر آن برای کاربری‌های مختلف را ظرف شش ماه از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه تهیه ابلاغ نماید.

ماده ۱۵- وزارت موظف است در حدود اعتبارات مصوب مربوط و در راستای تحقق ماده (۸) قانون و به منظور حفظ حاصل خیزی و پایداری خاک و پایش کمی و کیفی خاک‌های کشور، اقدامات زیر را انجام دهد:

۱- تعیین مساحت و موقعیت مکانی گروه و درجه‌های منابع خاک کشور به تفکیک اراضی دیم، آبی، جنگل، مرتع، بیابان با اولویت اراضی زراعی و باغی و پایش تغییرات کاربری آن‌ها حداقل در مقیاس یک بیست و پنج هزارم در بازه‌های زمانی پنج ساله و مشخص نمودن میزان تغییرات و محل تغییرات کمی این اراضی.

۲- تعیین کیفیت خاک‌های کشاورزی و منابع طبیعی از نظر ماده آلی، خصوصیات شیمیایی و حاصل خیزی خاک و پایش این خصوصیات حداقل در مقیاس یک بیست و پنج هزارم هر پنج سال یک بار و ثبت میزان تغییرات.

۳- تعیین کیفیت خاک‌های کشاورزی و منابع طبیعی از نظر خصوصیات فیزیکی و پایش این خصوصیات حداقل در مقیاس یک بیست و پنج هزارم هر ده سال یک بار و ثبت میزان تغییرات.

۴- تعیین حد قابل تحمل فرسایش خاک و میزان فرسایش خاک در مناطق و کاربری‌های مختلف با استفاده از روش‌های بومی شده مناسب و به روزرسانی آن در بازه‌های زمانی ده ساله.

۵- تعیین وضعیت آلودگی خاک‌های اراضی زراعی و باغی حداقل در مقیاس یک بیست و پنج هزارم هر پنج سال یک بار و ثبت میزان تغییرات و ارسال گزارش به سازمان.

تبصره ۱- دستورالعمل نحوه انجام پایش، مشتمل بر مقیاس مطالعات، تعداد نمونه‌ها در واحد سطح، شرایط نمونه برداری، روش اندازه گیری‌ها و نیز شاخص‌های پایش تغییرات کمی و کیفی خاک‌ها، ظرف یک سال از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه، توسط وزارت تهیه و اجرا می‌شود.

تبصره ۲- در صورتی که گزارش‌های پایش نشان دهنده کاهش کیفیت خاک در سطح منطقه‌ای یا ملی باشد، وزارت موظف است متناسب با موضوع، دستورالعمل‌های مدیریتی و برنامه‌های اجرایی، آموزشی و ترویجی لازم برای اصلاح و بهینه‌سازی کیفیت خاک در مناطق مذکور را تدوین و ابلاغ نماید.

تبصره ۳- وزارت موظف است به منظور نظارت بر کیفیت و کمیت منابع خاک کشور و جلوگیری از تخریب آن، ارتباط بین خصوصیات فیزیکی، شیمیایی و زیستی خاک با حدنگاری (کاداستر) با اولویت اراضی کشاورزی را فراهم آورد.

تبصره ۴- وزارت موظف است ضوابط فنی و دستورالعمل نحوه پایش کیفیت و کمیت خاک در تغییر کاربری‌های مجاز احتمالی را بر مبنای ارزش اقتصادی خاک به گونه‌ای که متضمن ارتقای پایداری خاک باشد، ظرف یک سال از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه تهیه و اجرا نماید.

ماده ۱۶- در اجرای مواد (۹) و (۱۰) قانون، تولیدکنندگان، واردکنندگان و توزیع کنندگان موظفند تمامی انواع کود، بستر کشت، آفت کش‌ها، سم و بهبوددهنده‌های رشد گیاه تولید داخل و وارداتی را پیش از عرضه، با رعایت ماده (۱۸) قانون و مقررات مربوط به آن، در وزارت ثبت نمایند.

تبصره ۱- دستورالعمل و شیوه‌نامه‌های مدیریت و نظارت بر ورود، تولید، بسته‌بندی، توزیع، فروش، مصرف و ثبت و پایش انواع کودها، بهسازیهای خاک و بهبوددهنده‌های رشد شیمیایی - آلی و زیستی و شرایط مسئول فنی فروشندگان، تولیدکنندگان، توزیع‌کنندگان و نسخه نویسان مصرف کود با رعایت ماده (۱۸) قانون و مقررات مربوط به آن، ظرف شش ماه از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه توسط وزارت تهیه و ابلاغ می‌شود.

تبصره ۲- مصرف کنندگان انواع کودها، بهسازیهای خاک و بهبوددهنده‌های رشد شیمیایی - آلی و زیستی موظف به استفاده از مواد کودی دارای شماره ثبت از وزارت می‌باشند.

تبصره ۳- وزارت در ثبت انواع کودها، بهسازیهای خاک و بهبوددهنده‌ها رشد شیمیایی - آلی و زیستی علاوه بر اطلاعات تخصصی خود، ضوابط محیط‌زیستی و بهداشتی را از سازمان حفاظت محیط‌زیست، سازمان انرژی اتمی ایران، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان ملی استاندارد ایران، استعلام و در شیوه‌نامه درج خواهد نمود.

تبصره ۴- مقدار حداکثر پنج کیلوگرم از انواع کودها، بهسازیهای خاک و بهبوددهنده‌های رشد شیمیایی - آلی و زیستی که برای استفاده آزمایشی و یا به‌عنوان نمونه برای اخذ مجوزهای لازم، تولید یا وارد می‌شوند، نیازمند ثبت نیستند.

ماده ۱۷- خرید، فروش، واردات و صادرات انواع کودها، بهسازیهای خاک و بهبود دهنده‌های رشد شیمیایی - آلی و زیستی و سموم فاقد شماره ثبت در کشور ممنوع بوده و مشمول قوانین و مقررات مربوط است.

تبصره ۱- گمرک جمهوری اسلامی ایران مکلف است از ورود اقلام موضوع این ماده که فاقد شماره ثبت می‌باشند، جلوگیری کند.

تبصره ۲- ورود حجم حداکثر پنج کیلوگرم اقلام موضوع این ماده به منظور آزمایش، ثبت و یا دریافت مجوز از وزارت بلامانع است.

ماده ۱۸- در اجرای ماده (۱۲) قانون، سازمان مدیریت بحران کشور مکلف است اعتبارات لازم برای تهیه و اجرای طرح بازسازی خاک‌های تخریب یافته و یا آلوده‌شده ناشی از حوادث طبیعی غیرمترقبه را به سازمان برنامه و بودجه کشور برای پیش‌بینی در لوایح بودجه سنواتی اعلام نماید.

تبصره - سازمان و وزارت مکلفند گزارشی از خاک‌ها تخریب یافته و یا آلوده شده ناشی از حوادث طبیعی غیر مترقبه را به سازمان برنامه و بودجه کشور برای پیش‌بینی در لوایح بودجه سنواتی اعلام نماید.

ماده ۱۹- به منظور جلوگیری از آلودگی و تخریب خاک در اراضی کشاورزی و سلامت محصولات تولیدی، استفاده از فاضلاب در اراضی کشاورزی ممنوع است.

تبصره ۱- وزارت نیرو مکلف است موقعیت و اطلاعات تصفیه خانه‌هایی که پساب آن‌ها مورد استفاده اراضی کشاورزی قرار می‌گیرد را به سازمان، وزارت و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اعلام نماید.

تبصره ۲- سازمان موظف است با هماهنگی دستگاه‌ها اجرایی ذی‌ربط، دستورالعمل و ضوابط فنی استفاده از پساب در خاک را ظرف یک سال از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه تهیه و ابلاغ نماید.

ماده ۲۰- وزارت موظف است با همکاری سازمان، وزارت نیرو، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت کشور و سازمان ملی استاندارد ایران، ضوابط فنی استفاده از لجن فاضلاب و یا مواد حاصل از فراوری آن در خاک به عنوان کود را ظرف یک سال از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه تدوین و ابلاغ نماید.

تبصره ۱- وزارت نیرو مکلف است تمهیدات لازم جهت جمع‌آوری، فرآوری و استفاده لجن تصفیه خانه‌ها فاضلاب شهری و روستایی به عنوان کود آلی قابل استفاده در اراضی کشاورزی براساس ضوابط فنی اعلامی را فراهم نماید.

تبصره ۲- وزارت موظف است با همکاری سازمان وزارت نیرو و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط ظرف یک سال از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه، ضوابط فنی و دستورالعمل اجرایی مدیریت زهاب‌های اراضی کشاورزی و گلخانه‌ها را به نحوی که متضمن جلوگیری از آلودگی و تخریب خاک شود، تهیه و ابلاغ نماید.

تبصره ۳- وزارت کشور مکلف است با همکاری سازمان، وزارت، وزارت نیرو و سایر دستگاه‌ها اجرایی ذی‌ربط ظرف شش ماه از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه، آیین‌نامه مدیریت سپتاز (لجن فاضلاب) و نحوه تخلیه آن به محیط پذیرنده با رعایت حدود مجاز و استانداردهای مربوط را تهیه و برای تصویب به هیئت‌وزیران ارائه نماید.

ماده ۲۱- مدیریت اجرایی پسماندهای عادی و کشاورزی موضوع بند (ج) ماده (۲) قانون مدیریت پسماندها مصوب ۱۳۸۳ مکلف است اقدامات و تمهیدات لازم جهت جمع‌آوری، ذخیره‌سازی، جداسازی، حمل و نقل، بازیافت، پردازش، دفع و یا فرآوری پسماندهای آلی و استفاده از آن‌ها به عنوان کود آلی قابل استفاده در اراضی کشاورزی براساس استانداردهای موضوع ماده (۱۶) آیین‌نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها موضوع تصویب‌نامه شماره ۲۸۴۸۸/ت/۳۲۵۶۱-هـ مورخ ۱۳۸۴/۵/۱ را فراهم نماید.

ماده ۲۲- رهاسازی و دپوی (تخلیه و انباشت) هرگونه مواد پلاستیکی در خاک که منجر به بروز آلودگی و یا تخریب خاک شود، ممنوع است.

ماده ۲۳- وزارت موظف است دستورالعمل‌ها فنی مدیریت بقایای گیاهی را تهیه و روش‌ها صحیح مدیریت بقایا را در قالب برنامه‌ها آموزشی و ترویجی در جامعه بهره‌برداران توسعه دهد.

تبصره - وزارت موظف است در چهارچوب وظایف و اختیارات قانونی، نسبت به اجرای برنامه حفظ و ارتقای ماده آلی خاک جهت حفاظت از منابع خاک و افزایش بهره‌وری منابع و نهاده‌های کشاورزی و منابع طبیعی اقدام نماید.

ماده ۲۴- وزارت موظف است با همکاری دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط و با استفاده از ظرفیت‌ها و ابزار قانونی، از صادرات کودهای آلی و منابع آلی قابل برگشت به خاک، جلوگیری کرده و با بهره‌گیری از مشوق‌ها مختلف، تمهیدات مصرف حداکثری این مواد در اراضی کشاورزی کشور را فراهم نماید.

ماده ۲۵- وزارت موظف است با همکاری سازمان و دستگاه‌های ذی‌ربط، ظرف شش ماه از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه، دستورالعمل برداشت، جابه‌جایی و حمل خاک و ظرف یک سال، نقشه مناطق و میزان مجاز برداشت سالانه خاک جهت مصارف مختلف را با رعایت ماده (۲۱) قانون، تدوین و ابلاغ نماید.

تبصره ۱- وزارت موظف است با رعایت ماده (۱۶) قانون حفاظت و بهسازی محیط‌زیست مصوب ۱۳۵۳، دستورالعمل ضوابط برداشت و انتقال خاک‌ها آلی در داخل کشور و تهیه نقشه و مدیریت خاک‌ها مورد اشاره و بهره‌برداری پایدار از آن را مشتمل بر ظرفیت تولید و سرعت تجزیه مواد آلی در هر منطقه را، با اولویت اراضی کشاورزی ظرف یک سال از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه، تدوین و اعلام نماید.

تبصره ۲- هرگونه برداشت، جابه‌جایی، خاکریزی و اضافه نمودن خاک، خارج از حدود و ضوابطی که در دستورالعمل‌ها این ماده برای کاربری‌ها مختلف تعیین می‌شود، ممنوع می‌باشد.

ماده ۲۶- انتخاب ضابط دادگسری موضوع ماده (۲۳) قانون، با رعایت قوانین و مقررات مربوط و از میان افراد واجد شرایط دارای حداقل مدرک کارشناسی کشاورزی، منابع طبیعی و محیط‌زیست با اولویت رشته‌های حفاظت از خاک، آبخیزداری و علوم خاک انجام می‌شود.

تبصره - تمامی مراکز دولتی و غیردولتی موظفند تمهیدات لازم برای ورود ضابطان مذکور جهت انجام مأموریت‌های موضوع قانون و این آیین‌نامه را فراهم نمایند. مراکز مذکور در صورت ممانعت، مشمول مجازات مقرر در قوانین مربوط می‌شوند. در صورتی که این مراکز از جمله مراکز نظامی یا هسته‌ای باشند، با رعایت قوانین مربوط به این مراکز، مأموران واجد شرایط باید حداکثر یک هفته قبل با امضای عالی‌ترین مقام وزارت یا سازمان حسب مورد به مراکز مذکور معرفی شوند.

ماده ۲۷- وزارت و سازمان موظفند با همکاری دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط، نسبت به تهیه محتوای آموزشی و ترویجی در رابطه با مدیریت بهینه و حفاظت خاک اقدام و با بهره‌گیری از ظرفیت سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، سایر رسانه‌ها دولتی و دستگاه‌های اجرایی برای تحقق اهداف موضوع قانون و این آیین‌نامه، موارد زیر را برنامه‌ریزی و اجرا نمایند:

- ۱- ارتقای سطح فرهنگ عمومی مردم به منظور حفاظت و صیانت از منابع خاک کشور.
- ۲- ارتقای سطح دانش عمومی و تخصصی مردم در سطوح مختلف از طریق آموزش‌های رسمی و غیررسمی در مدیریت، حفاظت و بهره‌برداری پایدار از خاک کشور.

۳- بهره‌گیری از مشارکت مردم و سازمان‌ها مردم نهاد در فرهنگ‌سازی عمومی در حفظ، احیا، توسعه و بهره‌برداری پایدار از منابع خاک کشور.

۴- تمهید و اقدامات تشویقی سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و شرکت‌های دانش‌بنیان در امر آموزش، تحقیق و ترویج مدیریت، حفاظت و بهره‌برداری پایدار از خاک کشور.

۵- بهره‌گیری از ظرفیت نهادها و سازمان‌ها ذی‌ربط ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی

ماده ۲۸- وزارتخانه‌ها آموزش و پرورش و علوم، تحقیقات و فناوری موظفند محتوای علمی و آموزشی تهیه شده توسط وزارت و سازمان در رابطه با جایگاه و اهمیت منابع خاک و مدیریت، حفاظت و بهره‌برداری پایدار از خاک کشور را در دروس مقاطع تحصیلی مختلف پیش‌بینی نمایند.

ماده ۲۹- سازمان برنامه و بودجه کشور موظف است درآمد موضوع ماده (۲۵) قانون را در قالب ردیف درآمد - هزینه براساس پیشنهاد سازمان و وزارت در لوایح بودجه سنواتی پیش‌بینی نمایند.

ماده ۳۰- سازمان برنامه و بودجه کشور موظف است اعتبارات لازم جهت اجرایی شدن قانون، این آیین‌نامه و خط مشی‌ها مدیریت، حفاظت و بهره‌برداری پایدار از خاک کشور را براساس پیشنهاد سازمان و وزارت در لوایح بودجه سنواتی پیش‌بینی نماید.

ماده ۳۱- در اجرایی ماده (۱۱) قانون، سازمان مکلف است با همکاری دستگاه‌های اجرای نسبت به بازنگری حدود مجاز آلودگی خاک ظرف دو سال از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه اقدام نماید.